

STORTINGET

Innst. 93 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:9 S (2017–2018)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Liv Signe Navarsete, Sigbjørn Gjelsvik, Geir Pollestad og Geir Adelsten Iversen om nedsetjing av eit offentleg utval som skal foreta ein gjennomgang av konsekvensane av at Storbritannia går ut av EU, og Noreg sine alternativ til EØS-avtalen

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringa setje ned eit breitt samansett offentleg utval som skal gjere ein grundig og breiast mogleg gjennomgang av konsekvensane av at Storbritannia går ut av EU, og Noreg sine alternativ til EØS-avtalen.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Anniken Huitfeldt, Martin Kolberg, Marianne Marthinsen, Eirik Sivertsen og Jonas Gahr Støre, fra Høyre, Hårek Elvenes, Trond Helleland, Ingjerd Schou og Michael Tetzschner, fra Fremskrittspartiet, Hans Andreas Limi, Christian Tybring-Gjedde og Kristian P. Wilsgård, fra Senterpartiet, Liv Signe Navarsete, fra Sosialistisk Venstreparti,

Gina Barstad, fra Venstre, Abid Q. Raja, og fra Kristelig Folkeparti, Knut Arild Hareide, viser til representantforslaget fra stortingsrepresentantene Liv Signe Navarsete, Sigbjørn Gjelsvik, Geir Pollestad og Geir Adelsten Iversen om å nedsette et offentlig utvalg som skal foreta en gjennomgang av konsekvensene av at Storbritannia går ut av EU, og Norges alternativer til EØS-avtalen.

Komiteen viser til at forslagsstillerne mener Norge står overfor en ny situasjon som krever offensiv ivaretagelse av norske interesser som følge av Storbritannias effektivisering av utmeldelsesprosessen fra EU. Komiteen konstaterer at representantforslaget er aktualisert av de mulige endringene som vil oppstå for EØS-avtalen ved denne utmeldelsen.

Komiteen viser til EØS- og EU-ministerens brev til utenriks- og forsvarskomiteen av 17. november 2017, hvor regjeringens igangsatte arbeid med å kartlegge konsekvensene Storbritannias uttreden fra EU vil ha for Norge, beskrives. Komiteen viser til svarbrevet, der det blant annet fremkommer at regjeringen har opprettet en egen «Brexit Task Force» med representanter fra hvert departement som koordinerer det svært omfattende kartleggingsarbeidet som for tiden gjøres. Videre er det nedsatt en referansegruppe for nærings- og arbeidslivsspørsmål og en egen referansegruppe for fiske- og fiskerisørsmål.

Komiteen viser til at den innledende konsekvensanalysen fra Brexit Task Force er tilgjengeliggjort, og at Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI), på oppdrag fra Utenriksdepartementet, har utarbeidet en rapport om de rettslige konsekvensene Storbritannias utmeldelse fra EU vil ha for Norge.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener at arbeidet forslagsstillerne etterlyser, er igangsatt i den utstrekning man vil kunne forvente, slik det beskrives i EØS- og EU-ministerens svarbrev. Flertallet vil peke på at usikkerheten omkring konsekvensene av Storbritannias utmeldelse grunnleggende er knyttet til at det ennå ikke er kommet til enighet mellom Storbritannia og EU om utmeldeskriterier eller hvilken form for avtale som i fremtiden skal regulere forholdet mellom Storbritannia og EU. Flertallet konstaterer at det fra regjeringens side er truffet organisatoriske tiltak som vil ivareta norske interesser på en god måte når en avtale foreligger.

Flertallet viser til at forslagsstillerne ønsker at det offentlige utvalget også skal vurdere alternativer til EØS-avtalen for Norge. Flertallet ser ikke hensiktsmessigheten ved å igangsette et slikt arbeid på det nåværende tidspunkt. Flertallet understreker at EØS-avtalen er av grunnleggende betydning for norsk handel og næringsliv. Å bidra til økt usikkerhet om Norges tilknytning til avtalen vil etter flertallets oppfatning ikke være i samsvar med Norges økonomiske interesser slik et overveldende stortingsflertall har ønsket.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringa konsekvent har hatt ei passiv haldning både før og etter Storbritannia si folkerøysting om medlemskapen i EU. Fyrst åtvare regjeringa britane mot å gå ut av EU. Media har avdekkja at Noreg etter folkerøystinga nekta EFTA å sende brev for å invitere til samarbeid og ein eventuell medlemskap i EFTA. Mellom anna skriv ABC Nyheter følgjande:

«Den sveitsiske forbunds-presidenten Johann Niklaus Schneider-Ammann lot det skinne gjennom at han er positiv til britisk medlemskap i EFTA. Etter hva ABC Nyheter kjenner til, foreslo han at EFTA skulle sende brev til Storbritannia, noe som i debatten ble skutt ned av Norge. Island argumenterte på ministermøtet for en rask og tydelig invitasjon til britene. Mens Norge var tilbakeholdende.»

Desse medlemene viser til at då britane seinare ville etablere ei formell arbeidsgruppe med Noreg for å førebu ein ny frihandelsavtale etter folkerøystinga, vart det igjen nei frå regjeringa, sjølv om det ifølgje Dagens Næringsliv var ulike syn og ulike råd frå embetsverket. Desse medlemene viser til at mellom anna Islands utanriksminister, i motsetnad til den norske regjeringa, har uttala seg positivt om ein britisk medlemskap i EFTA, noko han meiner vil gje EFTA auka styrke i framtidige forhandlingar.

Desse medlemene understrekar at å ha ei passiv haldning gjer at ein mister mogelegheita til å fremje

norske interesser på eit tidleg tidspunkt, og med det kan viktige alternativ eller mogelegheiter gå tapt. Regjeringa ser ut til å byggje på at EU tek vare på norske interesser i forhandlingane med Storbritannia.

Desse medlemene viser til at det burde vere naturleg for Noreg å vurdere alternativa til EØS-avtalen, slik dei fleste land gjennomgår sine handelsavtalar. Desse medlemene viser til at EU sjølv har ein årleg systematisk gjennomgang av EØS-avtalen, der ein vurderer korleis avtalen fungerer. EU jobbar kontinuerlig med å inngå nye og justere sine eksisterande handelsavtalar.

Desse medlemene viser til at EU-kommisjonen no er i ferd med å fullføre forhandlingane med Japan om ein omfattande handelsavtale. Sidan 2016 har EU forhandla med Mercosur-landa Argentina, Brasil, Paraguay og Uruguay om ein handelsavtale som mellom anna omfattar tenester. EU er også i startgropa for forhandlingar med Australia og New Zealand om handelsavtalar. Desse medlemene peiker på at EU har inngått meir enn 200 handelsavtalar med land over heile verda. EØS-avtalen er på si side ei særordning i internasjonal målestokk, der ein part einsidig gir opp sjølvrådetretten for at begge partar får gjensidig tilgjenge til kvarandre sine marknader.

Desse medlemene viser til at fleire hendingar dei siste åra gjer det naturleg å sjå på alternative tilknytingsformer til EU enn EØS-avtala. Desse medlemene viser mellom anna til at LO-kongressen i 2017 vedtok at LO skal krevje at: «Norske tariffavtaler og norsk arbeidslovgivning må gis forrang foran EUs regler.» Desse medlemene viser til at både verftssaka og Holship-dommen illustrerer at norsk regelverk og norske tariffavtalar ikkje er overordna EØS-reglar og EU-lovgjeving på arbeidslivsområdet. Desse medlemene viser til at ABC Nyheter 4. desember siterer LO-leiaren på at «når Storbritannia oppnår en avtale med EU etter brexit, tror jeg det vil tvinge seg fram en utredning av EØS og Norges forhold til EU».

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet viser til at eit av regjeringspartia gjekk til val på eit partiprogram der ein har vedtaksfesta at «deler av EØS-avtalen bør reforhandles». Det er vanskeleg å sjå at ein meiner alvor med dette dersom ein ikkje eingong vil gå gjennom kva mogelegheiter Noreg står overfor når Storbritannia no går ut av EU og forhandlar fram ein ny avtale med unionen.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at når Storbritannia no går ut av EU, skaper det ein ny situasjon som både tilhengarar og motstandarar av EØS-avtalen må forhalde seg til. Brexit vil kunne skape ny dynamikk også i Noreg sitt forhold til Europa gjennom

at det oppstår eit alternativ til dagens EØS-avtale. Desse medlemene understrekar at dei utanrikspolitiske vegvala Noreg no kan stå overfor, krev ei heilskapleg forståing og oversikt over konsekvensane og moglegheitene som opnar seg som følge av at Storbritannia går ut av EU. Det er difor naudsynt at regjeringa set ned eit breitt samansett offentleg utval som skal gjere ein grundig og breiast mogleg gjennomgang av konsekvensane av at Storbritannia går ut av EU, og Noreg sine alternativ til EØS-avtalen.

Desse medlemene fremjar på dette grunnlaget følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa setje ned eit breitt samansett offentleg utval som skal gjere ein grundig og breiast mogleg gjennomgang av konsekvensane av at Storbritannia går ut av EU, og Noreg sine alternativ til EØS-avtalen».

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er i utgangspunktet positiv til alle tiltak som bidrar til en mer åpen og faglig fundert debatt om Norges forhold til EØS. Dette medlem mener også det er hevet over enhver tvil at Norge bør ta lærdom av at Storbritannia nå går ut av EU. Et uavhengig og bredt sammensatt og uavhengig utvalg vil, etter dette medlems syn, sikre at en slik utredning blir mest mulig partipolitisk uavhengig og faglig fundert. Dette medlem støtter på denne bakgrunn forslaget om en uavhengig utredning av konsekvensene av brexit.

Dette medlem viser imidlertid til at forhandlingene mellom Storbritannia og EU ikke er avsluttet, og at dette utgjør en utfordring for et utvalg som skal se på konsekvensene. Dette medlem understreker også at det ikke er gitt at den nåværende britiske regjeringen ledet av Theresa May vil håndtere forhandlingene med EU på en god måte. Dette medlem viser til at det er stor uenighet mellom den høyreorienterte regjeringen og den venstreorienterte opposisjonen om hvordan

brexit skal håndteres. Det kan bli en brexit på den økonomiske elitens premisser eller en brexit som brukes aktivt til å fremme en økonomisk politikk for bedre fordeling og mer kontroll over markedskreftene. Dette medlem understreker derfor at det ikke er en nødvendig sammenheng mellom å støtte dette forslaget og å støtte resultatet av brexit-forhandlingene, eller mene at Storbritannias regjering håndterer brexit-prosessen på en god måte.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti: Forslag 1

Stortinget ber regjeringa setje ned eit breitt samansett offentleg utval som skal gjere ein grundig og breiast mogleg gjennomgang av konsekvensane av at Storbritannia går ut av EU, og Noreg sine alternativ til EØS-avtalen.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:9 S (2017–2018) – Representantforslag frå stortingsrepresentantane Liv Signe Navarsete, Sigbjørn Gjelsvik, Geir Pollestad og Geir Adelsten Iversen om nedsetjing av eit offentleg utval som skal foreta ein gjennomgang av konsekvensane av at Storbritannia går ut av EU, og Noreg sine alternativ til EØS-avtalen – vedtas ikke.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 19. desember 2017

Anniken Huitfeldt

leder

Michael Tetzschner

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Utenriksdepartementet v/statsråd Marit Berger Røsland til utenriks- og forsvarskomiteen, datert 17. november 2017****Om nedsetting av et offentlig utvalg for å vurdere konsekvensene av brexit og alternativer til EØS-avtalen**

Jeg viser til brev av 26. oktober 2017 fra Utenriks- og forsvarskomiteen der komiteen oversender representantforslag 8:9 S (2017-2018) til EØS- og EU-ministeren for uttalelse.

Storingsrepresentantene Liv Signe Navarsete, Sigbjørn Gjelsvik, Geir Pollestad og Geir Adelsten Iversen foreslår å nedsette et offentlig utvalg som skal foreta en gjennomgang av konsekvensene av at Storbritannia går ut av EU, og av Norges alternativer til EØS-avtalen.

Når Storbritannia forlater EU, vil landet samtidig forlate EØS og det øvrige samarbeidet vi i dag har gjennom våre avtaler med EU. Regjeringen forbereder seg derfor på å forhandle frem et nytt avtaleverk med Storbritannia, slik at norske borgere og norsk næringsliv kan fortsette sitt samarbeid med, og sin virksomhet i, Storbritannia. Samtidig ivaretar Regjeringen norske interesser vis-à-vis EU27 ved å arbeide for å bevare EØS-samarbeidet i all sin bredde. En viktig del av grunnlaget for disse forhandlingene er å kartlegge konsekvenser for Norge av britisk uttreden av EU og EØS.

For dette formål har Regjeringen opprettet en egen Brexit Task Force med representanter fra hvert departement som koordinerer det svært omfattende kartleggingsarbeidet som for tiden gjøres. Den innledende konsekvensanalysen finnes tilgjengelig på https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/brexit_norge/id2541898/.

Det er også opprettet en referansegruppe for nærings- og arbeidslivsspørsmål. En nær og strukturert dialog med arbeidslivets parter og sentrale bransjeorganisasjoner vil være en viktig del av det videre oppfølgingsarbeidet, blant annet ved at konsekvenser «på bakken» kan videreformidles direkte inn i det forhandlingsforberedende arbeidet som gjøres i departementsfelleskapet. Dette vil igjen kunne bidra til en god overgang til neste fase hvor fremtidige samarbeidsstrukturer skal drøftes.

I tillegg er det opprettet en egen referansegruppe for fiskerisørsmål. På fiskeriområdet er Norge hele veien en del av dialogen mellom EU og Storbritannia, og referansegruppen sørger for at næringens interesser spilles inn i våre forberedelser på en systematisk og strukturert måte.

Videre har Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI), på oppdrag fra Utenriksdepartementet, utarbeidet en

rapport om de rettslige konsekvensene av brexit for Norge. Utredning av konsekvensene av brexit for Norge vil også være et svært sentralt tema i neste utlysning under forskningsprogrammet Europa i endring, finansiert av Utenriksdepartementet og Kunnskapsdepartementet med forbehold om Stortingets samtykke. Utlysningen er planlagt til 1. desember 2017.

Regjeringen ønsker et utstrakt offentlig ordskifte om brexit og relaterte problemstillinger. Slik debatt er helt nødvendig for å sikre bredest mulig forståelse og forankring for de internasjonale avtalene Norge er en del av, herunder EØS. Derfor orienteres Stortinget jevnlig om brexit-prosessen og Regjeringens arbeid på dette feltet, spesielt gjennom møtene i Stortingets europautvalg og den halvårslige redegjørelsen om EØS-saker.

Det arbeidet med å etablere faktagrunnlaget og konsekvensene for Norge av at Storbritannia forlater EU og EØS som representantene ønsker at et offentlig utvalg skal foreta, er med andre ord allerede ivare tatt. Utfordringen for et opplyst offentlig ordskifte er ikke mangel på analyser av konsekvenser for Norge, men snarere at forhandlingene mellom EU og Storbritannia ikke er kommet til et stadium hvor en med noen grad av sikkerhet kan si hva fremtiden vil bringe.

Det må foretas en rekke vurderinger knyttet til det videre samarbeidet med Storbritannia, og grunnen for fremtidige forhandlinger må beredes. De allerede nevnte initiativene er med på å bidra til at dette gjøres på en grundig og god måte. Det er derimot ikke vanlig praksis å opprette offentlige utvalg for å forberede internasjonale avtaleforhandlinger. Det er gode grunner til det, ikke minst at forhandlingsforberedelser er sensitive, mens offentlige utvalg nedsettes for å bidra til nettopp det offentlige ordskiftet.

Representantene ønsker at det offentlige utvalget, i tillegg til å vurdere konsekvensene av Storbritannias uttreden av EU, også skal vurdere alternativer til EØS-avtalen for Norge.

Norges utstrakte samarbeid med EU, og Storbritannia, er i dag basert på EØS-avtalen, Schengen-avtalen og de øvrige avtalene vi har med EU. Storbritannias uttreden endrer ikke vår tilknytningsform, selv om det vil føre til at EU vil bestå av ett land mindre. For norsk næringsliv er deltakelse i det indre marked av fundamental betydning. EØS-avtalen sikrer det felles regulatoriske rammeverket som gjør denne deltakelsen mulig. Regjeringens mener EØS-avtalen er så grunnleggende viktig for Norge og norske økonomiske interesser at vi ikke ser

det som hensiktsmessig å bidra til økt usikkerhet om Norges tilknytning til avtalen.

Avslutningsvis vil jeg få understreke at det er en hovedprioritet for Regjeringen å få på plass et godt avtaleverk for vårt fremtidige forhold til Storbritannia. EØS-avtalen har lagt grunnlaget for et stadig tettere forhold med nær kontakt mellom norske og britiske borgere og der norsk og britisk næringsliv konkurrerer på like vilkår, følger de samme reglene og overholder de samme standardene. Storbritannia vil nå ut av dette samarbeidet, og når landet etter hvert utvikler sitt eget regelverk vil rammene for vår samhandel bli mer krevende. Regjeringens ambisjon er å få på plass et avtaleverk som i så stor grad som mulig sikrer en fortsettelse av dagens nære forhold. Forberedelsene for å få det til er godt i gang.

